

Struweel

Struweel bestaat vooral uit lichtminnende struiken die laag blijven (bijvoorbeeld braam) of hoog uitgroeien (zoals meidoorn). Struwelen kunnen zelfstandige begroeiingen zijn of randen van houtopstanden vormen. Kenmerkend voor struwelen is de overheersing van struiken die minimaal 1 meter, maar meestal 2 tot 5 meter hoog zijn, zoals meidoorn, sleedoorn, vlier, kornoelje, grauwe wilg en braam. Verder komen in struwelen klimplanten voor als hop, kamperfoelie en bosrank. Behalve natuurlijke zijn er ook aangeplante struwelen. Struwelen dienden vroeger vaak en fungeren soms nog steeds als perceelsscheiding.

Struweel

Doelstellingen

- voedsel-, broed- en/ of schuilplek voor vogels en andere dieren
- behoud van de functie als (brede) perceelsscheiding
- bijdrage aan een aantrekkelijk landschap

Winst voor de natuur

In verder open landschappen vergroten struwelen de landschappelijke en ecologische variatie. Struwelen bestaan vooral uit struiken als vuilboom, georde wilg, grauwe wilg en gagel. Op droge plekken op zeer schrale zandgronden kunnen in natuurlijke struwelen jeneverbesstruiken groeien. Op droge tot vochtige grond bestaan struwelen uit sleedoorn, meidoorn, hondsroos, egelantier, wegendoorn en andere doornige struiken. Verder kan men hier vlier, rode kornoelje, Spaanse aak en liguster aantreffen.

Struwelen bieden broedgelegenheid aan vogels als braamsluiper, heggenmus, roodborst. Koperwiek, merel en zanglijster vinden er voedsel. Bovendien kunnen er diverse soorten kleine zoogdieren schuilen, zoals muizen en marterachtigen, maar ook amfibieën, zoals padden. Dagvlinders als landkaartje, bont zandogje en bruin blauwtje zijn vaak langs struwelen op zoek naar voedsel en een plek om eieren af te zetten.

Meest geschikte lokaties

- langs houtopstanden: struwelen zijn vooral aantrekkelijk als deze langs houtwallen, graften en dergelijke worden aangelegd, er zijn snel allerlei soorten dieren te verwachten die er gebruik van maken;
- langs poelen of waterlopen: deze plekken bieden amfibieën de mogelijkheid om op korte afstand van de plek waar zij zich voortplanten te overzomeren en te overwinteren;
- op reliëfrijke plaatsen: reliëf zorgt voor variatie in natte, droge, koude en warme plekken wat tot uiting komt in een meer gevarieerde begroeiing;
- op zonnige plaatsen: deze bieden goede leefomstandigheden aan dagvlinders en andere insecten.

Kees Westgeest, melkveehouder te Opende (Gr): *“Ik heb vijf kilometer houtsingel op mijn bedrijf met een flinke ondergroei van bramen- en meidoornstruweel. Jaarlijks ga ik erbij langs met de bosmaaier om overwoekering van de afrastering en ingroeien op het perceel tegen te gaan. Daar heb ik twee dagen werk mee. Sinds kort besteed ik het onderhoud uit aan Landschapsbeheer. Als het warm is, liggen de koeien in een rij langs de wal in de schaduw. Daardoor blijven ze beter aan de melk. Dit landschap met die wallen en struwelen vind ik gezellig. Ik zou ze niet willen missen.”*

Aanplant en beheer van een struweel

Een struweel op uw bedrijf is vooral interessant voor vogels en andere dieren. Soms is er al struweel aanwezig, maar u kunt het ook aanleggen of spontaan laten ontwikkelen. Het kost enkele jaren voor het volgroeid is. Struweel vraagt om de vijf tot tien jaar enig onderhoud omdat het zonder beheer zal uitgroeien tot bos.

• Laat een struweel spontaan ontwikkelen of plant het aan

Ontwikkel waar mogelijk een struweel, ook kleine struwelen betekenen natuurwinst. Door ‘niets te doen’ op een strook grond waar u een struweel wilt hebben ontstaat dit op een gegeven moment vanzelf. Dit is de goedkoopste manier van aanleg. De kans is wel groot dat op den duur hoogopgaande bomen en struiken gaan overheersen, het behouden van een struweel vraagt beheer.

Maai de vegetatie in het plantvak. Bewerk de bodem slechts op die plaatsen waar u gaat planten. Plant uitsluitend inheemse, streekeigen struiken die thuishoren bij de plaatselijk aanwezige bodemgesteldheid en waterhuishouding (zie Bijlage 6 in hoofdstuk 9). Maak gebruik van bijvoorbeeld twee of vier verschillende soorten. Meng deze niet individueel, maar plant ze in groepjes van dezelfde soort. Kies voor een ruim plantverband, bijvoorbeeld één exemplaar per twee of drie vierkante meter, of hanteer een driehoeksverband van 2 x 2 x 2 m. Wilt u snel een dicht struweel, dan is een minder ruim plantverband mogelijk. Het struweel wordt hierdoor wel minder gevarieerd en u krijgt na verloop van tijd te maken met meer onderhoud.

Gebruik soorten die stuifmeel en/ of nectar leveren en in verschillende perioden bloeien. Er is dan gedurende lange tijd een aanbod aan voedsel voor insecten. Zaai in het plantvak eventueel klavers of andere snelle groeiers om de groei van grote brandnetel en akkerdistel te onderdrukken.

• Houd reliëf in stand of breng het aan

Reliëf betekent verschillen in hoog en laag, in nat en droog, in warm en koud, enzovoorts. Door het instandhouden of aanbrengen van reliëf op de plaats waar u struweel wilt ontwikkelen bevordert u de variatie van de uiteindelijke begroeiing. Met de aanleg van een diepe greppel naast het struweel zorgt u ervoor dat de struiken niet de kans krijgen met de wortels het gras- of bouwlandperceel in te groeien.

• Vermijd begrazen

Als vee in een struweel kan grazen, geeft dat schade aan de beplanting. U kunt het struweel daar met een raster tegen beschermen. U kunt het raster zo plaatsen dat het vee nog wel de rand van het struweel kan begrazen, dat leidt tot meer variatie.

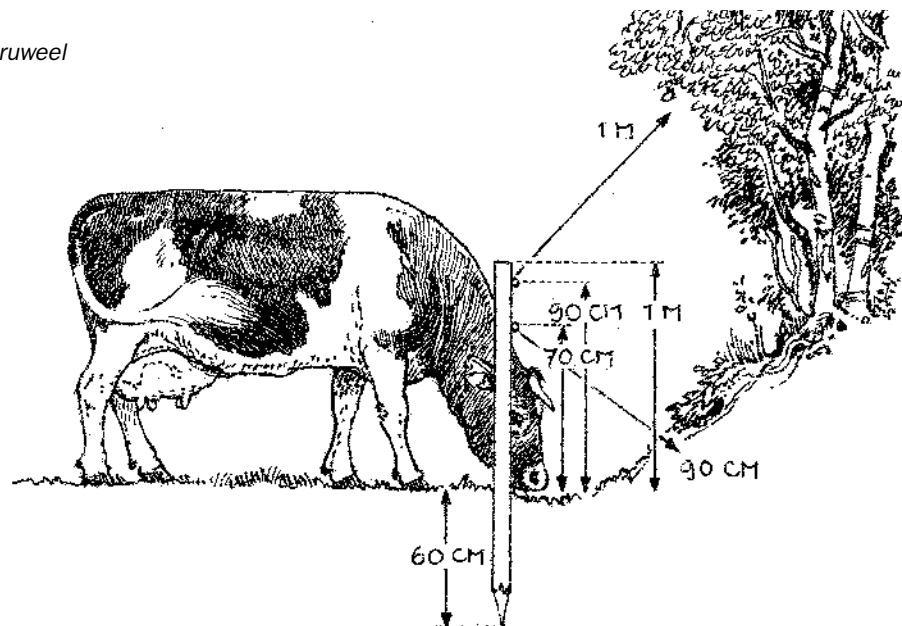
- **Voer alleen het meest noodzakelijk onderhoud uit**

Struwelen kenmerken zich door hun natuurlijke karakter. Dat betekent dat u er beter zo weinig mogelijk in kunt werken. Uitval van de jonge beplanting kunt u tolereren tot circa 30 - 50 % van de hoeveelheid aangebracht plantgoed. Desgewenst kunt u het volgende plantseizoen erg grote gaten inboeten. Vormt het optreden van brandnetel- en akkerdistelhaarden een probleem voor u of uw burens, maai de haarden dan enkele keren per jaar met een zeis of bosmaaier. Doe dat voor de bloei en tijdens vochtige weersomstandigheden. U heeft dan kans dat de planten wegrotten. Kleefkruid kan in akkerbouwgebieden een risico vormen. Wilt u dat vermijden, dan kunt u dat milieuverantwoord alleen met de hand goed bestrijden (uittrekken).

- **Ga verbossing tegen**

Het feit dat u heeft gekozen voor een struweel betekent waarschijnlijk dat u het als zodanig in stand wilt houden. Dat betekent dat u in de gaten moet houden of het struweel niet langzaam maar zeker bos wordt. Is dat het geval, dan kunt u boomvormers het beste verwijderen. Doe dit liefst gefaseerd. Deze vorm van onderhoud kunt u het beste eens in de vijf tot tien jaar uitvoeren. Dik hout kan dienst doen als brandhout en het dunnere hout kunt u verwerken in een takkenhoop of -ril (zie 'Erven en gebouwen', onderdeel 'Takkenhoop' blz. ***).

Raster langs een struweel

Arbeid en financiering

Aanplanten van struweel kost tot circa een half uur per struik en het aanbrengen van een raster, afhankelijk van de uitvoering, maximaal een kwartier per struik tot enkele uren per 100 meter. Het onderhoud vergt, afhankelijk van de omvang en het soort struweel, niets (bijvoorbeeld een braamstruweel) tot enkele uren per 100 meter per kap- of snoeicyclus. Voor aanplant en onderhoud kunt u mogelijk hulp krijgen van een lokale natuurwerkgroep.

De kosten van bosplantsoen bedragen f 0,50 tot f 1,50 per stuk. Inclusief planten komt dat neer op f 2,- tot f 3,- per stuk. Voor financiering van aanplant kunt u mogelijk een tegemoetkoming in de kosten krijgen via de Regeling Landschapsverzorgingsbijdrage of de provinciale regeling voor aanleg en onderhoud van landschapselementen. Voor onderhoud kunt u mogelijk een vergoeding krijgen via een landelijke of provinciale regeling voor aanleg en onderhoud van landschapselementen (zie hfst 5. Financieringsregelingen). Informeer hiernaar bij uw adviseur.